

Een nieuwe bouwcultuur: omgevingskwaliteit als bindmiddel voor een leefbare toekomst

- PACT IMpactnetwerk Bouwcultuur

De grootscheepse ‘wederombouw’ van Nederland is gestart. De afzonderlijke Rijksprogramma’s liggen klaar om het land ingrijpend te veranderen. Doelmatigheid en snelheid is geboden, zo klinkt het, maar wie stuurt op doelmatigheid vanuit afzonderlijke sectoren mist snel de kwaliteit van de som der delen. Er is snelheid geboden bij de verschillende opgaven, maar ook een samenbindend verhaal: een visie op een land waar we naar kunnen verlangen. We hebben een toekomstbeeld nodig om de pijnlijke keuzes die we moeten maken te kunnen verantwoorden, om weerbaar te zijn voor stressreacties, kortetermijnoplossingen en om de politieke waan van de dag te ontstijgen. Het IMpactnetwerk Bouwcultuur verenigt maatschappelijke partijen om intersectoraal, vanuit het streven naar kwaliteit van onze bebouwde leefomgeving, onze natuur en het landelijk gebied, te zoeken naar arrangementen waarbij de som der delen wel optelt tot een mooi, duurzaam en leefbaar Nederland.

Nederland is het resultaat van een rijke planningstraditie waarin overheid en markt gezamenlijk optrokken. Door het afbouwen van overheidsbeleid, toezicht en handhaving, de inzet op decentralisatie en investeringen vanuit de markt in kwetsbaar gebleken domeinen zijn er nieuwe problemen ontstaan. Denk o.a. aan de stikstofproblematiek, de wooncrisis, bodemdaling en de afname van biodiversiteit maar ook bijvoorbeeld aan de kwaliteitsdegradatie van gebieden door de verdozing.

De ontstane problemen, de verschillende crisissen en de te behalen klimaatdoelen laten zich in belangrijke mate plaatsen in het ruimtelijk domein. Het Rijk heeft inmiddels de regie teruggenomen: nu en zeker de komende regeerperiode(s) zullen de ambities voor de grote veranderingen in de inrichting van het land onvermijdelijk hun stempel drukken. Rijksdepartementen en provincies zijn in de afgelopen regeerperiode bezig geweest om plannen te maken in regionale puzzels en zo’n dertig nationale programma’s. Er is geld gereserveerd en er worden uitvoeringsorganisaties opgetuigd. Elk programma kent zijn eigen urgentie, insteek en aanpak. Elk poogt zo doelmatig mogelijk zijn doel te halen. En elk vraagt meer ruimte dan nu voor de betreffende functie beschikbaar is.

Maar op de keper beschouwd hangen de nationale en regionale opgaven in grote mate samen. Nieuwe woonwijken gaan niet zonder klimaatadaptatie, een duurzaam energiesysteem en drinkwaterbeschikbaarheid. Nieuwe vormen van landbouw gaan niet zonder biodiversiteitsherstel en beschikbaarheid van zoetwater. Nieuwe mobiliteit hangt samen met verstedelijking en de economische centra van de toekomst. En zo voort en zo verder. Wanneer projecten ten uitvoer worden gebracht dan komen de verschillende opgaven en belangen elkaar tegen. Het ene programma zal de hefboom zijn voor het

andere, wetende dat de inpassing in onze beperkte ruimte, de ambitie op snelheid én het halen van de programmadoelen alleen in deze co-creatie gerealiseerd kunnen worden.

Met de ondertekening van de Verklaring van Davos in 2018, versterkt door de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), heeft de Nederlandse overheid de missie omarmd om iedere ingreep in de fysieke leefomgeving bij te laten dragen aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Iedere keuze die veranderingen in onze fysieke leefomgeving tot gevolg heeft, iedere handeling, ieder contact werkt door op de ruimtelijke kwaliteit van ons land. De veranderingen waar we voor staan gaan ons daarmee allemaal aan, nu en de generaties na ons. Het IMpactnetwerk Bouwcultuur ziet het veranderen van Nederland dan ook als een culturele daad waarin we ieder een eigen verantwoordelijkheid hebben, zowel overheid als burgers als marktpartijen. Dit vraagt van partijen in sectoren met grote economische belangen, zoals bijvoorbeeld mobiliteit, de bouw en de agrarische sector om te bewegen, maar eist een even grote aandacht van en zorg voor sectoren die minder zware economische belangen vertegenwoordigen, zoals natuur, landschap en erfgoed. De ruimtelijke kwaliteit waarnaar we streven is niet een op zichzelf staand doel, maar het waarneembare resultaat van alle beslissingen die wij in deze samenhang en wederkerigheid nemen.

Met dit pact committeren we ons om de kwaliteit van onze leefomgeving in de breedste zin van het woord te versterken. Het IMpactnetwerk Bouwcultuur zal zowel werken aan arrangementen voor een duurzaam en kwalitatief gebouwde omgeving in de bestaande stad en de tussengebieden als aan een kwalitatief robuust landelijk gebied. Het is de integrale aanpak van ontwikkelingen die rekening houdt met regionale identiteit, gezondheid, culturele en sociale waarden, het belang van erfgoed, waar bodem en water sturend zijn en de basiskwaliteit natuur (BKN) een randvoorwaarde.

Het IMpactnetwerk Bouwcultuur is geen besloten groep. Het is een open netwerk bestaande uit vertegenwoordigers van vooraanstaande markt-, overheids- en ontwerppartijen, waar de voelsprietten en verbindende lijnen naar andere relevante initiatieven, evenementen en programma's binnen handbereik zijn en er een wederkerige beïnvloeding en optimalisering plaats kan vinden. Komende jaren werken wij samen aan grote opgaven in ons land. Zo worden in focusgroepen problematische thema's verdiept en onderzocht. Intersectorale kennisoverdracht en ontwerp(end onderzoek) vormen de arena waarbinnen conflicterende belangen of tegenstellingen bekeken kunnen worden op zoek naar een gezamenlijk perspectief. Kwaliteit van de leefomgeving is daarbij het bindmiddel: elk afzonderlijk belang wordt onderdeel van dit gedeeld belang. Samen leggen we de humuslaag voor goede omgevingskwaliteit.

Deze ambitie op kwaliteit is een vergezicht, een stip op de horizon. Het geeft ons het inzicht en de bereidheid om korte termijn conflicten te beslechten met het oog op ons lange termijn doel. Het betekent niet dat we lopende processen vertragen in ons streven, het betekent dat we het eigen belang onderdeel maken van het gedeelde belang: het creëren van ons land van verlangen. Met dit pact, spreken we de verwachting, de wens en het vertrouwen uit dat waar de ene partij in welbegrepen eigenbelang mee-investeert in het oplossen van een probleem in een sector buiten zijn primaire focus, een andere partij even genereus zal handelen.

Het IMpactnetwerk Bouwcultuur is in 2020 ontstaan als spin-off van de Nationale Dialoog Bouwcultuur – www.nationaledialoogbouwcultuur.nl

ONDERTEKEND DOOR:

Federatie Ruimtelijke Kwaliteit

Vereniging Deltametropool

Stimuland

VNO NCW

Vitens

NVTL

Staatbosbeheer

BNSP

Kunsten92

NVDE

VAWR

AM

LandschappenNL

NEPROM

NRP

Bond Heemschut

Het IMpactnetwerk Bouwcultuur pact wordt tevens onderschreven door: Ministerie OCW, Ministerie BZK, Hoogwatersbeschermingsprogramma, Gemeente Leeuwarden, Wageningen University & Research, College van Rijksadviseurs, Stimuleringsfonds Creatieve industrie, Provincie Utrecht.